

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Apare odată pe săptămână sub direcția și în editura „SOLIDARITĂȚII” asociația Institutelor financiare române
Redacția și administrația în Palatul Camerei de Comerț și Industrie, Cluj, Piața Cuza Vodă No. 16.

Membrii asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Hunedoara), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Armonia, Auraria, Aurora (Bala-mare), Aurora (Năsăud) Avrigeana, Bănățana, Banca Agrară, Soc. An. privilegiată Cluj, Banca Centrală pt. Industrie și comerț Cluj, Banca Poporală (Caransebeș) Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.), Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Sălțiște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chiorana, Chisetelana, Codreana, Coderul (Buteni) Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (Gherla), Cordiana, Coroana (Cluj), Corvineana, Creditul, Creditul Bănățean (Lugoș), Crișana Cugiereanu, Decebal, Detunata, Doina, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria Gorona, Aiud), Grănițerul Bănățan (Mehadia), Insofirea de credit (Veștem), Institutul de credit (Gavoșdia), Isvorul (Alba-Iulia), Isvorul (Sebeșul-inf.) Isvorul (Sângiorgiu), Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniăreva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oravițana, Orientul, Patria, Pietra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Sălțiște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Secășana, Selăgeana, Silvania, Someșana, Speranța (Hosman), Șercăiana, Șoimul (Uoara), Șoimul (Vașcău), Târnăveana, Timișana, Țibleșana, Untrea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânămărtin), Vulturul (Tășnad), Zărăndeana, Zlăgneana, Zorile (Banca Invățătorilor).

ABONAMENTUL

PE 1 AN LEI 200. — PE 1/2 AN LEI 100.

NUMĂRUL 4. — LEI.

Director VASILE VLAICU

TAXA PENTRU INSERTIUNI:

De fie-care cm 3 Lei.

Bilanțurile după tarif special.

PROBLEMA DATORII PUBLICE ȘI REFORMA MONETARĂ.

Conferința Dnui Ion I. Lăpedatu, deputat și directorul „Solidarității”, ținută la Institutul Economic Românesc.

Doamnelor și Domnilor,

Rog să-mi îngăduiți, ca fără obișnuitele introduceri, să trec direct la obiect: *Problema datoriei publice și reforma monetară.*

I.

În ajunul marelui războiu, la 1914, datoria publică a României mici era de 1730 milioane lei, sumă din care cam jumătate se găsea plăsată în Germania, iar din a doua jumătate cam 3/4 părți în Franța, 1/5 parte în alte țări ale apusului și numai restul de 1/5 parte se găsea plăsat în interiorul țării vechi. Iată de ce, din unitatea de 105 milioane a acestei datorii, 9/10 părți trebuiau cedate streinătății. În situațiunea de atunci, pentru fie care cap de locuitor se venia o cotă de abia 235 lei din capitalul datoriei și 14 2/10 din anuitatea ei. În comparație cu alte țări cu cote de 2, 3 și 4 ori mai mari, situațiunea noastră, sub acest raport, era dintre cele mai normale.

Sumele luate ca împrumut în restimpul de la 1864—1914, au fost, desigur, cu mult mai mari. Prin replătiri, amortimente și al'e transacțiuni, ele au fost reduse la cifra de care vorbim. Trebuie să remarcăm însă, că din toate sumele luate ca împrumuturi de Statul Român în acest interval de o jumătate de veac, peste 2/3 părți au fost folosite pentru lucrări de utilitate publică, în primul rând pentru rescumpărări și construcțiuni de căi ferate, pentru edificări de porți, docuri, etc., iar restul de aproape 1/3 parte pentru

acoperirea de deficite bugetare, pentru cheltuielile războiului de independență și organizarea apărării naționale. În cea mai mare parte au fost deci împrumuturi productive, cari au facilitat dezvoltarea economică a țării, înmulțind și adâncind isoarele de venit, atât pentru gospodăriile private, cât și pentru gospodăria publică a Statului. Datoria noastră publică dinainte de războiu, am putea spune, se suporta și se replătea prin sine însăși, prin veniturile și plus-veniturile capitalurilor investite în mod util și productiv. Produsul capitalurilor acestei datorii a contribuit, în bună parte, direct și indirect, la ajungerea acelei prosperități în viața economică a țării, ce s'a repercutat atât de norocos și asupra finanțelor Statului, culminând în considerabilele excedente — cam de câte 100 milioane fiecare — ale exercițiilor bugetare din April 1911 până la sfârșitul lui Martie 1914.

Evenimentele ce au urmat după declararea războiului mondial, desechilibrul general, provocat prețuțindeni în viața economică, financiară, socială și politică, desechilibrul, care este încă departe de a fi restabilit, au pus capăt stărilor fericite de până atunci. Împrumuturile contractate după această epocă nu mai au caracter de împrumuturi productive. Sunt împrumuturi consumate de deficitele bugetelor o rdinare chiar, de cheltuielile războiului îndelungat, de aprovizionarea țării vechi, secătuită de ocupațiunea streină, de reformele socialeconomice și financiare, înfăptuite și în curs de înfăptuire și de alte asemenea necesități extraordinare. Sunt deci împrumuturi mis-

tuite, cari n'au lăsat în urma lor decât sarcini, sarcinile dobânzilor enorme. Cifra acestor împrumuturi este mare, foarte mare, nu numai prin necesitățile multe și excepționale, ce au trebuit să acopere, ci și — ori, mai bine zis, în deosebi — prin deprecierea continuă a puterii de achizițiune a monedei noastre naționale, provocată de inflația circulațiunii fiduciare cu tot convoiul ei de desastre economice.

În această epocă grea și nefastă pentru finanțele noastre publice s'au contractat împrumuturi de tot felul, de unde s'a putut și cum s'a putut. S'au contractat 12 și $\frac{4}{10}$ miliarde la Banca Națională, sumă din care peste 7 miliarde s'au întrebuințat pentru unificarea monetară, iar restul, cu o prea neînsemnată excepțiune, pentru nevoile tezaurului. Tot pentru aceste din urmă s'au folosit și cele 5 și $\frac{4}{10}$ miliarde produse de împrumuturile consolidate din 1916, 1919 și 1920, cum și de bonurile de tezaur emise în acest interval de timp. Marea reformă agrară lasă o sarcină de aproximativ 15 miliarde, iar bonurile de tezaur externe, azi în cea mai mare parte consolidate, ne-au sporit enorm datoria față de streinătate.

În general situațiunea datoriei noastre publice la 1 Ianuarie 1924 era:

I. Datorie internă:

A) Consolidată

		milioane
antebelică	Lei 617.—	
belică și postbelică	„ 4.674.—	
rentă și împrumuturi	„ 11.600.—	Lei 16 891.—

A) Flotantă

la Banca Națională	Lei 11.561.—	
în bonuri de tezaur	„ 665.—	
la particulari (aproximativ) „	2 335.—	Lei 14.561.—
Total	Lei 31.452.—	

II. Datoria externă:

A) Consolidată

	milioane		milioane	
franci francezi	650.—	à	0,30 =	195.— Lei aur
lire sterline	32.373	„	25,22 =	817.— „ „

B) Eșalonate

franci francezi	159.—	à	0,30 =	48.— Lei aur
lire sterline	0.041	„	25,22 =	1.— „ „
coroane cehe	448.—	„	0,17 =	76.— „ „

C) Flotante

franci	27.—	à	1.— =	27.— Lei aur
lire sterline	2.322	„	25,22 =	58.— „ „
lire italiene	10.648	„	0,30 =	3.2 „ „
Total	1.225,2			Lei aur

Avem așa dar o datorie internă de $31\frac{1}{2}$ miliarde lei, monedă curentă, și o datorie externă de 1 miliard și 225 milioane lei aur.

Aceasta este datoria noastră publică, pe care o cunoaștem în mod precis și care ne grevează în mod efectiv. Peste aceasta, mai avem încă sarcini, cari chiar dacă nu sunt încă fixate în mod exact, ele ne vor ajunge în cea mai mare parte a lor în un viitor mai mult sau mai puțin apropiat. Aceste sarcini viitoare sunt atât de însemnate, încât socotim, că ar fi o greșală, ca discutarea soluțiilor pentru refacerea economică a țării și pentru restabilirea echilibrului monetar și financiar, să se facă fără considerarea lor. Iată pentru ce, a le fixa, f.e numai aproximativ, este o necesitate. Fixându-le, nu facem alt-ceva, de cât ceea ce fac și alte state în situațiuni similare, cari nu uită nici când, ca între sarcinile lor publice să înșire și pe cele despre care știu, că le vor reveni în viitor. În sarcinile ce ne vor reveni nouă sunt:

1. *Renta de împrumut*, ce urmează a se mai emite pentru finalizarea reformei agrare, în sumă aproximativ de 3 și $\frac{4}{10}$ miliarde lei, monedă curentă;

2. cota parte, ce ne revine în senzul tratatelor de pace și ce ni s'a fixat deja din *datoria publică antebelică austriacă și ungară* și care, presupunând, în ce privește condițiunile de emisiune a noilor titluri, cazul cel mai favorabil, însemnează pentru noi o sarcină de aproximativ de 718 milioane lei aur și 502 milioane lei monedă curentă;

3. partea din *datoria de liberare*, pe care am luat-o asupra noastră prin semnarea Protocolului dela Paris, 9 Decembrie 1919, și care face 235 milioane lei aur;

4. datoria pentru *rescumpărarea bunurilor și proprietăților* fostului Stat ungar și austriac, trecute cu teritoriul în posesiunea noastră. Conform hotărârii Comisiunii de reparațiuni, rescumpărarea are a se face în coroane aur, după valoarea economică ce o aveau bunurile și proprietățile în chestiune înainte de declararea războiului mondial. Între evaluările făcute — în baza indicată de Comisiunea de reparațiuni — de fostele state dualiste și a Statului Român, se arată o mare diferență. Așa de pildă Statul ungar a evaluat bunurile și proprietățile trecute Statului Român, la 4861 milioane coroane aur, în vreme ce noi am găsit, că ele prețuesc numai 1.104 milioane. Comisiunea de reparațiuni este chemată să statorească suma de plătit între aceste două limite. Cred că nu vom exagera, dacă prin o comparație cu celelalte state succesoare, pentru combinațiunile ce vor urma, vom socoti 2 miliarde coroane aur; în fine

5. *datoriile interaliate*, care echivalente în lei aur fac 1.162 milioane. Cu privire la soarta acestor datorii, opiniunile sunt împărțite. Personal nu împărtășesc optimismul acelor, cari cred, că aceste datorii vor fi anulate și nici măcar reduse în mod mai simțitor.

Dar șirul nu este încheiat încă. Sarcini ne vor mai reveni. Vom trece însă de astă dată peste ele, neputând face nici măcar combinațiuni aproximative. Mă mărginesc a menționa la acest loc, de pildă, cota parte din datoria publică și angajamentele financiare ruse, la cari ne-am angajat prin Convențiunea din 28 Octonvrie 1920 dela Paris și care ne vor reveni pentru Basarabia, când chestiunea va fi actuală. Voiu trece însă și peste reparațiile, ce ni s'ar cuveni dela exinamici deoarece acestea — după sentimentul meu — chiar dacă le-am primi, abia vor fi suficiente spre a acoperi pagubele îndurate de particulari și s'at. Iar a crede, că vom obține vreodată despăgubiri în o astfel de măsură, încât să ne putem acoperi și pagubele avute și și îndatoririle impuse nouă prin tratatatele de pace, îndatoriri menționate în cele precedente, după cât putem apretia noi lucrurile, ar fi să ne facem iluzii zădarnice.

Tot ce se poate spera, ar fi o eșalonare și o compenzare a unora din cele cinci catagorii de datorii înșirate mai sus. Ar putea fi vorba de o eșalonare și compenzare pentru partea de datorie de liberare și pentru contravaloarea bunurilor și proprietăților fostului stat ungar și austriac. Fără aceste două categorii de sarcini, angajamentele, obligațiunile noastre din viitor rămân 3.902 milioane lei, monedă curentă și 1 880 milioane lei aur.

Resumând, avem:

Datorie publică cunoscută	31.524 lei mon. crt. și 1225 lei aur
Angajamente viitoare	3.902 " " " " 188 " "

Total: 35.374 lei mon. crt. și 3105 lei aur

Desigur este o datorie enormă, la care probabil nici cei mai pesimiști nu se vor fi gândit. Este însă o datorie proporțională cu datoriile ce au rezultat aproape pentru toate statele beligerante. Astfel Franța a eșit din războiu cu o datorie aproximativ de 310 miliarde, față de 34 miliarde datorie antebelică. Din datoria belică a ei, 34 miliarde sunt față de străinătate. Italia a rămas cu o datorie de 95 miliarde lire hârtie și 22 miliarde lire aur, față de vreo 15 $\frac{1}{2}$ miliarde antebelice. Chiar și Cehoslovacia, stat nou, are o datorie publică, care, dacă vom adăoga și angajamentele viitoare, în mare parte similare celor noastre, va ajunge aproximativ la 28 miliarde coroane monedă curentă și peste 3 miliarde coroane aur.

**

Pentru serviciul datoriei publice cunoscute, adică pentru 31 $\frac{1}{2}$ miliarde datorie internă și pentru 1 miliard 225 milioane datorie externă, s'au înscris în bugetul Statului noastre pro 1924 o sumă de 3.366 milioane lei, monedă curentă. Din această sumă dobânzile — acestea ne interesează combinațiunile ce venim a face — sunt:

pentru datoria externă	Lei 1.246 mil.
" " internă	" 921 "

Total: Lei 2.167 mil.

Va să zică pentru o datorie externă de 1.225 milioane lei aur plătim, din cauza schimbului depreciat, o dobândă de 1 246 milioane lei, monedă curentă. În cifre deci mai mult de cât nominalul datoriei, mai mult de cât 100 de procente. Pentru datoria internă, dacă face n abstracțiune dela împrumuturile libere de dobânzi sau cu dobânzi derizorii dela Banca Națională, plătim numai cam 5%. În schimb însă această datorie internă e de o valoare nominală de peste 20 ori a cifrei, cât în mod firesc ar trebui să fie pentru împrumuturi în valută normală.

Dar, dacă astăzi, când nici măcar a treia parte a adevăratelor sarcini nu ne grevează în mod efectiv, plătim este 2 miliarde numai pentru dobânzi, ne întrebăm ce vom plăti — în presupunerea, că schimbul rămâne același — când toate sarcinile, de cari am vorbit, ne vor ajunge de fapt? Vom plăti peste a patra parte a bugetului actual. Și această situațiune fatală va dăinui atâta timp, cât schimbul ne va fi depreciat.

Or, în fața acestei situațiuni, în deosebi a acelei ce se va produce prin sarcinile certe din viitor, să vedem, care poate fi interesul Statului nostru cu privire la cele două feluri de datorii ale sale?

Evident, ce privește datoria externă, interesul statului este, ca cursul să se amelioreze din ce în ce față de monedele streine, în care e constituită această datorie. Numai astfel se vor putea reduce sumele, ce le plătim pentru dobânzi. Da, dar această ameliorare a cursului influențează defavorabil sarcina Statului față de datoria internă. Aceasta din urmă devine cu atât mai deficilă, cu cât crește valoarea intrinsecă a monedei noastre, urmând cu statul să plătească în valută bună, dobânzile unui capital împrumut în monedă depreciată și sub un regim de inflație.

E vorba deci de două interese opuse, cari se exclud, se anihilează în rezultatele lor. Atunci, care este problema? Cum este un interes suprem economic, ca cursul monedei noastre să fie restabilit, problema nu poate să fie alta de cât îmbunătățirea, ameliorarea acestei monede, pe de o parte, și reducerea în măsură cât mai mare, încă până ce cursul este scăzut, a datoriei interne, pe de altă parte. Și problema aceasta, care a intrat deja în conștiința publică, se pune pentru toate statele cu monedă mai mult sau mai puțin avariata, pentru toate statele cu datorii externe în valute mai foarte și cu datorii interne contractate sub regimul de inflație. Se pune, pentru că este cu neputință a se suporta — reînforși la împrejurări valutare normale — sarcinile enormelor datorii interne contractate în monedă depreciată. Problema, în partea a doua a ei: reducerea în măsură cât mai mare a datoriei interne, se pune chiar și pentru statele cu monedă cu curs normal. Ea se pune și pentru Anglia a cărei datorie a crescut de la 17 și $\frac{6}{10}$ miliarde

franci aur, dinaintele de războiu, la 200 de miliarde franci aur, în 1920. Se pune în fine și pentru Statele-Unite, singurele, cari nu au datorii externe și cari și-au sporit datoria antebelică de 5 și $\frac{3}{10}$ miliarde franci aur la 132 miliarde.

II.

Reforma monetară — înțelegând prin aceasta mijloacele pentru restabilirea valorii monedei avariate — are să țină seamă și de scopurile ce trebuie să le urmărească statul în privința intereselor sale față de datoria publică. Spunem anume, că și de scopurile urmărite de stat, pentru că o reformă monetară nu poate fi determinată numai de interesele specifice ale statului, în cazul dat de interesele lui în privința datoriei publice, ci are să fie determinată înainte de toate de interesele generale economice, financiare, sociale și morale. Scopurile și interesele statului pot fi cel mult coordonate cu cele de ordin general. Așa fiind, permiteți-mi acum, după ce cunoaștem datoria publică și obligamentele financiare din viitor ale țării, să cercetăm: în ce măsură sunt sau pot fi realizate scopurile, pe cari trebuie să le urmărească statul față de datoria sa publică, în acțiunile de reformă monetară și financiară, ce se încearcă și se propun azi și la noi, ca pretutindenea în țările cu schimb depreciat?

În general, în scopul restituirii valorii monedelor depreciate se încearcă și se propun două căi: restituirea prin deflațiune și restituirea prin devalorizare ar avea să se producă imediat, fie că ar urma numai după o anumită epocă de pregătire.

A explica aici, ce este deflațiunea și ce devalorizarea și a încerca să dovedim, că echilibrul bugetar și o balanță activă de plăți față de streinătate, sunt condițiuni prealabile pentru rezultatele ori căreia din aceste două metode de reformă monetară, este desigur de prisos. Aceste sunt chestiuni cunoscute și a mai stărui asupra lor, ar fi o pierdere de vreme. Tot ce ne interesează de astă dată este, să vedem cum se prezintă ele la noi în țară?

La noi oficialitatea și o bună parte a cercurilor de specialitate s'au declarat pentru politica de deflațiune, care — după planul conceput și cunoscut până astăzi — ar avea să-și producă efectele după un interval de 15 - 20 ani, interval în care va urma, ca statul să-și plătească datoria către Banca de emisiune eventual și celelalte datorii flotante interne. Sumele replătite, la nevoie, s'ar transforma în portofoliu comercial, rămânând, ca, la timpul oportun și când ar fi cu putință, să se retragă din circulațiune. E vorba deci de o deflațiune moderată.

Replătirea datoriei către Banca de emisiune e a se face parte din mijloacele disponibile ale tezaurului, parte din realizarea unui nou împrumut în valută forte. Astfel concepută această politică de def-

lațiune, ea corespunde și realizează, în parte și scopurile ce statul trebuie să le aibă în vedere în chestiunea datoriei sale publice: tînd să amelioreze valoarea monedei noastre naționale și face cu puțință și rambursarea parțială a datoriei interne.

Dar, dacă această politică poate să convină intereselor statului ca debitor, ea este combătută ca nefiind întru toate în conformitate cu interesele economice și financiare de ordin general. În deosebi se obiecționează că timpul până când se va produce restabilirea valorii monedei noastre, este prea lung; că urcarea succesivă a monedei, chiar și lentă fiind, împedecă și păgubește dezvoltarea producției și că restabilirea valorii monedei va aduce un profit încheitabil deținătorilor de averi mobiliare de capital.

Timpul desigur este lung și dacă îl vom calcula în baza experiențelor istorice, ni se va înfățișa chiar foarte lung. El poate fi însă redus. Atîrnă de mijloacele ce se întrebuințează pentru ajungerea la opul și de capacitatea vîrșii economice de a suporta o ameliorare mai mare sau mai mică, mai lentă sau mai accentuată a schimbului. Metodele de aplicat azi în o reformă monetară nu mai pot fi determinate de experiențele trecutului și nici de doctrinele lui. Situația actuală și viitorul sunt singurele decizive.

Se spune, că urcarea valorii monedei noastre va împedeca și păgubi dezvoltarea producției. Admițem. Vor fi greutăți și desigur dintre cele mai mari. Dar greutăți s'au produs chiar și când a intervenit numai o simplă stabilizare a schimbului. Avem pilda Austriei, unde stabilizarea schimbului s'a făcut chiar pe un curs mai inferior, ca cel pe care îl avea coroana în Noembrie 1922, când s'a pornit acțiunea de sanare. Cu toate acestea s'au produs serioase perturbațiuni, cari au durat până atunci, până când întreprinderile productive au putut elimina diferența cheltuelilor nefirești, rezultat al înfățișării: Ca dovadă vom aminti, că numărul chomerilor, care la începutul acțiunii de sanare era 58.000 și care în februarie 1923 ajunsese la 167.000, în Noembrie, toamna trecută, s'a redusese cu peste 50%. S'a vorbit în legătură cu ameliorarea neașteptată din toamna anului 1922 a cursului monedei sale de o criză de producțiune în Cehoslovacia, Statistica arată, că numărul chomerilor din întreprinderile particulare, număr care ajunsese la finele anului 1922, la peste 100.000, a scăzut în cinci luni următoare cu peste 60%. Balanța comercială n'a încetat un singur moment de a fi creditoare. Și dace lucrurile stau astfel, dacă s'a făcut dovada, că producțiunea este capabilă a rezista greutăților firești, provocate de o ameliorare a schimbului, vom înțelege de ce în Austria, mai zilele trecute, unul dintre cei mai luținați oameni de finanțe s'a declarat, în o conferință publică, nemulțumit cu politica cursului stabil al noii Bănci de emisiune

dela Viena, cerând să se treacă la o politică deflaționistă mai pronunțată. Neîndoios, greutateji sunt și vor fi în ori ce acțiune de restabilire a unei monede. Viața economică, dacă este sănătoasă din origine, se adaptează însă totdeauna și învinge aceste greutateji.

Se obiectionează, în fine, că politica de deflațiune va aduce un profit inechitabil detentorilor de averi mobiliare de capital, detentorilor de monede și creanțe. Vom recunoaște imediat, că deflația, judecată din acest punct de vedere, crează în adevăr mari nedreptăți, întocmai precum inflația a produs enorme pagube. Intre nedreptățile deflației este și aceea, că transformă averile de capital mobilier, câștigate în monedă depreciată și sub regim de inflație, le transformă în valori bune, în aur chiar. Sunt însă nedreptăți, cari într-o politică monetară sinceră și dreaptă pot și trebuie chiar să fie înlăturate. Dar despre aceasta în altă ordine de idei.

Față cu această politică monetară care, cum am spus, se înfăptuește cu greutateji și are așa cum e contemplată de prezent și mari inconveniente, adversarii ei propun și susțin politica radicală de devalorizare, care ar fi chemată să restituie deodată și integral valoarea monedei depreciate.

Aplicarea devalorizării în practică apare simplă și din acest motiv ideia ei cucerește. Ea a câștigat mult, într-un cânt a pornit cu un certificat de bună recomandare din partea Conferenței dela Genua, care a propus-o ca mijloc de restabilire monetară pentru statele cu schimb depreciat.

În sistemul devalorizării, moneda de hârtie de azi s'ar retrage și s'ar înlocui cu o monedă convertibilă în aur. Retragerea s'ar face pe cursul celui are moneda de hârtie față de aur în momentul devalorizării. De prezent ar fi ca n 3 centime aur. Natural odată cu această retragere ar avea să se reguleze chestiunea datoriilor și creanțelor. Regularea ar urma după o scară, amăsurat principiului, că cu cât o datorie sau creanță e născută mai demult, când moneda nu era atât de depreciată, să fie echivalată în noua monedă pe un curs mai urcat. Scara de transformări s'ar constitui deci ținându-se seamă de gradul de depreciere al monedei noastre în cursul timpului. Astfel pentru creanțe născute înainte de intrarea vechiului regat în războiu, cursul ar fi paritatea. Pentru cele de mai târziu, cursul s'ar reduce proporțional cu gradul de depreciere al leului.

Care ar fi urmarea pentru datoria publică? Datoria internă, în deosebi cea contractată sub regimul inflației, s'ar reduce printr-o simplă operație tehnică așa de pildă dacă în 1920 cursul leului ar fi fost 10 centime aur, toate împrumuturile contractate în acel an, ca împrumutul intern de 2 și 7/10 miliarde și împrumuturile dela Banca Națională de 5 și 2/10 miliarde, s'ar reduce la a zecea parte. Și

mai mult s'or reduce împrumuturile contractate mai târziu. Pe de altă parte leul, ajungând la paritate, cel puțin așa spun partizanii devalorizării, dobânzile datorii externe ar deveni normale.

Astfel din punct de vedere al intereselor statului, în ce privește datoria sa publică, devalorizarea ar trebui aplaudată și primită cu entusiasm. Da, dar spuneam mai înainte, că interesele Statului nu pot să primeze intereselor generale și financiare; ele pot fi cel mult coordonate acestora. Iar din punct de vedere al intereselor generale, care este situațiunea? Admițând, că devalorizarea ar urma în o epocă, în care bugetul statului ar fi complet echilibrat și balanță plăților activă, cine poate să garanteze, că noua monedă va rămâne la paritatea aurului? Cine, că viața se va eftini de odată și în aceeași măsură cu devalorizarea înfăptuită? Dar nedreptățile ce s'ar produce? Se spune, nu sunt nedreptăți sau sunt numai aparente, căci pentru o monedă rea se dă una bună. Așa ar fi, dacă n'am trăi o organizație de credit atât de complicată și dacă valorile nu s'ar transforma zi de zi, ceas de ceas. Schimbările neconținute prin cari au trecut valorile de capital fac ca devalorizarea să fie cea mai nedreaptă operațiune monetară și financiară. Vom da un singur exemplu. Două sume egale de câte un milion fie care în 1919. Una a fost plasată într'un imobil, care întimp de pace valora 200000 lei aur, iar cealaltă a fost dată ca împrumut la diferiți. Ultima creanță de împrumut este o obligație din 1923. O devalorizarea ar reduce aceasta creanță la 30.000 lei monedă nouă, față de imobilul cu valoare de aproape de 7 ori mai mare. Acestea și alte asemenea mari nedreptăți, în deosebi inechitatea față de deținătorii de valori mobiliare de capital, singurii sacrificați, fac devalorizarea aproape imposibila din punct de vedere social și moral. Or, partizanii ei simt nedreptățile și dificultățile și de aceea ar voi să le atenueze cu diferite excepțiuni ce le admit. Așa de pildă, renta de stat ar voi să fie echivalată pe un curs mai favorabil ca cel în ființă la diferitele epoce, la care s'a emis această rentă. Ar voi mai departe, ca renta de împrumut, din motive de echitate socială, pe care nime nu le poate desconsidera, să rămână neatinsă prin devalorizarea ce s'ar ordona.

Iată în chipul acesta se prezintă situațiunea la noi în țară în ce privește problema datorii publice și acțiunile de reformă monetară.

În practică o politică de deflație monetară, care nu atacă cu destulă convingere și hotărâre nici problema restabilirii valorii monedei noastre și nici problema rambursării datorii publice interne. Am putea spune, e mai mult o încercare, prin care s'a isbutit, ce i drept, să se ajungă la un fel de stabilizare a cursului, dar care nu degajază statul, la timp și în

măsură suficientă, de enormele sale sarcini. Și nu-l degajază, pentru-că această politică nu înțelege să apeleze la toate mijloacele date pentru ajungerea scopurilor sale.

Față cu aceasta politică, să agită ideea devalorizării. Ea convine foarte mult intereselor statului ca debitor. E împreună însă cu mari nedreptăți materiale și morale și cu și mai mari riscuri, și eu mărturisesc sincer, că, în împrejurările noastre, abia cred, că ar putea cineva să ia răspunderea nedreptăților și perturbațiilor, ce le-ar produce punerea ei în practică.

Acestea constatate, Vă rog să-mi dați voie acum să-mi expun modestele mele păreri relativ la această chestiune, arătându-vă cum văd și cum înțeleg problema datoriei publice și reforma monetară.

III.

Reforma monetară trebuie întocmită astfel, în cât să corespundă cât mai bine intereselor generale și să aducă și pentru stat maximul de avantajii în ce privește reducerea sarcinilor sale publice. Ea va corespunde intereselor generale, dacă jertfele ce se cer în scopul reducerii datoriei Statului contractate sub regim de inflație și prin aceasta în scopul restabilirii valorii monedei noastre, vor fi repartizate și suportate de toți, în mod echitabil și drept și după puterea economică a fiecărui și în sfârșit, dară nedreptățile inerente oricărei reforme vor fi nivelate cât mai mult. Reforma monetară nu trebuie să aducă nimănui beneficii fără să și le fi rescumpărat și nu e admis să păgubească pe unii în folosul altora. Cu un cuvânt, această reformă trebuie să se înemeieze pe cel mai înalt grad de dreptate materială și morală ce se poate ajunge.

Dintre cele două metode de reformă monetară, ce am analizat, cea, la care se pot aplica și în cadrul căreia se pot realiza mai bine principiile din cele precedente, este — după noi — metodă deflaționistă. Devalorizarea, prin scopurile și construcția ei, pune la contribuțiune exclusiv valorile de capital mobil. Ea le reduce și anulează prin forță și hazard. Din potrivă, deflația caută să le consolideze și noi tot ce cerem este, ca consolidarea să se facă prin jertfa și contribuția proporțională și progresivă a tuturor. Atunci reforma va corespunde intereselor generale și va da și pentru stat maximul de avantajii în ce privește reducerea sarcinilor publice. Scopul politicii monetare la noi trebuie să fie consolidarea bănelului de bancă. Mijlocul pentru ajungerea acestui scop este reducerea circulației financiare prin replătirea datoriilor statului, din cauza cărora s'a produs inflația și deprecierea. Efortul pentru replătire trebuie să fie general. El poate fi mai mare sau mai mic, după împrejurări. Chiar și în politica deflaționistă, ce se încearcă la noi, chiar și în această politică, consoli-

darea monetară se în temeiază, în parte, pe efortul comun al contribuabililor, deci pe efortul comun al tuturor, știut fiind, că datoria statului către Banca de emisiune se contemplează a se plăti — într'o prea mică măsură însă — din excedente bugetare.

Pentru situațiunea noastră, pentru enormele datorii ce ne apasă aceasta este însă un efort prea neînsemnat, care întârzie peste măsură consolidarea monetară și reduce prea puțin datoria publică. Trebuie să înțelegem, că este nevoie de un efort extraordinar, dacă este vorba să dobândim rezultate apreciable. Și acest efort nu poate fi decât un impozit excepțional, odată pentru totdeauna, impozit asupra averilor și îndeosebi asupra celor belice și postbelice. Un astfel de impozit are să formeze — așa cum s'a făcut și în alte state — baza reformei noastre monetare. Numai un astfel de impozit este propriu a repartiza în mod echitabil și just jertfele, pe cari le cere consolidarea monetară, e propriu a nivela nedreptățile și a contribui la o reducere considerabilă a datoriei publice.

Știu, că ideea este puțin agreată. Chiar și cei ce susțin, o susțin numai din buze. În internul lor și ei — ca toată lumea — speră, că se va găsi totuși minunea, care se face cu puțință, ca fără sacrificii extraordinare, moneda să ni se îmbunătățească, să ajungă la paritate, datoria publică să se replătească și noi să rămânem cu aceleași cifre de avere, firește transformate în aur. Și ca să mă folosesc de observările unui fost ministru de finanțe, voi adăuga cu propriile lui cuvinte, că minunea s'a aflat: sunt bogățiile României, iar făcătorul de minuni este Ministerul de finanțe.

Socot, că este o greșală a lăsa să se creadă și a alimenta chiar credința, că bogățiile țării noastre ne-ar putea trece, fără jertfe, din nou în raiul dinainte de războiu. Nevoile financiare și economice ale României întregite sunt atât de multe și de mari, încât chiar și punerea în valoare a bogățiilor ei, numai cu greu le va acoperi. A crede altcum, e o greșală, mai cu seamă astăzi, când impozitul pe averi, ca suprem efort de refacere și reconstruire monetară și financiară, a fost realizat în Italia, Cehoslovacia, etc., și este pus la ordinea zilei și în alte țări. Am convingerea, că rând pe rând va fi adoptat aproape pretutindenea.

Ideea impozitului pe avere, ca bază echitabilă a reformei monetare și implicit ca mijloc pentru reducerea datoriei publice interne, contractată în monedă depreciată și sub regimul inflației, o susțin din toată convingerea de ani de zile, de când Monarchia austro-ungară s'a prăbușit și ne-am unit cu țara veche. Și cu cât s'a scurs mai multă vreme, cu atât m'am întărit în convingerea, că impozitul pe averi este așa zicând mijlocul cel mai sigur și mai real

pentru refacerea noastră monetară și financiară. Nu-mi veți lua deci ca un act de nemo estie dacă vă voi ruga să-mi îngăduiți a Vă face dovada acestei convingeri.

Credințele mele în această materie le-am mărturisit imediat, la câteva zile după Alba-Iulia. Ocupându-mă, în una din revistele noastre de specialitate, de chestiunea valutei și a finanțelor publice, spuneam că deprecierea monedei — era vorba de moneda austro-ungară — s'a produs cu deosebire din cauza emisiunilor neacoperite, făcute pentru contul statului și concludeam, că procesul de restabilire trebuie să pornească prin delăturarea cauzei, care a provocat inflația. Arătam, că pentru restabilire ar fi date trei căi: devalorizarea — atunci îi spuneam devaluație — adică reducerea prin stampilare a nominalului biletelor din circulațiune la valoarea lor reală: în rândul al doilea puneam reducerea circulațiunii fiduciare prin retragerea biletelor și înlocuirea lor cu obligațiuni ale unui împrumut forțat și în fine, reducerea circulațiunii fiduciare prin aplicarea de impozite speciale. După ce arătam desavantajile celor două modalități dintâi, continuam astfel:

„În cazul ultim, chestiunea s'ar aranja așa, că s'ar s'abili impozite pe o bază corespunzătoare cu spiritul timpului, impozite, al căror produs s'ar folosi pentru replătirea datoriei către banca de emisiune. Urmându-se astfel, sarcinile nu ar fi suportate numai de detentorii de bilete de bancă, ca în cazul prim și nici nu ar îngreuna bugetul statului, ca în cazul al doilea, ci sarcina s'ar suporta printr'o repartiție de impozite progresive, așa după cum se intenționează a se reforma în toată lumea sistemul contribuțiilor publice. Averile mici ar putea fi scutite de aceste impozite; asupra celor mijlocii s'ar arunca o sarcină mai corespunzătoare, iar sarcina cu adevărat ar urma să o supoarte averile cele mari. Înainte de toate s'ar supune la contribuție beneficiile, averilor de războiu, cari ar trebui lovite cu o cotă mai mare și cari s'ar putea erua fără greutate“.

Mai târziu, la începutul anului 1920 în un memoriu adresat Ministeriului de Finanțe, prin care arătam situațiunea penibilă, odioasă și păgubitoare, în care ajunsese circulațiunea fiduciară din Transilvania, cerând o grabnică intervenire, spuneam, că o rambursare parțială — era vorba de metodele de urmat la unificarea monetară — nu e decât o devalorizare și dacă devalorizarea s'ar mărgini numai la hârtia monedă din circulațiune, ar putea fi în fine chiar și admisă, încât altfel nu e posibil. Devalorizarea însă atinge și creanțele. Și aici se ivesc apoi complicațiunile cele mari.

La noi — continua m — e acceptată, în anumite cercuri, ideea unei rambursări parțiale, deci a unei devalorizări. În tendința de a se impune statului o sarcină cât mai redusă, cursul de rambursare ce se discută, variază între 30—50 bani. Această soluțiune ar avea ca urmare, că detentorii de monedă ar suferi o pagubă de 50—70% față de valoare integrală. Dar nu numai ei, ci toți posesorii de creanțe ar suferi această pierdere. Intreaga avere națională, reprezentată în titluri, s'ar reduce cu 50—70%.

O astfel de procedură — încheiam — ar constitui o mare nedreptate, împotriva căreia, când soluțiunea aceasta a fost propusă în alte state, s'au ridicat foarte mulți oameni distinși de stat, economiști și financiari. Ideia unei asemenea devalorizări a fost combătută în Cehoslovacia, în Jugo-Slavia și chiar și în Italia. Motivele, cari s'au adus, s'ar putea rezuma în următoarele:

1. Este inadmisibil să se conceapă o rambursare parțială, o devalorizare, care să atingă numai pe detentorii de bancnote și de creanțe, lovindu-i pe o bază de proporționalitate, adică lipsind și pe cel bogat ca și pe cel mai sărac deopotrivă cu 50—70% din avutul lor. Dacă, ca ultima ratio, devalorizarea e neînconjurabilă, ea trebuie să atingă pe baza unui impozit progresiv, toate proprietățile mobiliare, și imobiliare și toate ramurile de producțiune;

2. Prin devalorizarea unilaterală, se nimicește o parte însemnată din averea mobilă, bani și creanțe, deci o parte din averea națională. Statul nu poate avea interes a provoca aceasta, căci își nimicește o bază însemnată de impozite, bază, pe care, aplicat fiind un sistem progresiv de impozit, ar putea da singură plusul sarcinilor ce ar reveni statului în cazul unei rambursări integrale;

3 Devalorizarea în anarhia de prețuri, ce există astăzi, nu ușurează condițiunile de viață. Experiența făcută în Italia arată, că pe fostul teritor austriac, după retragerea coroanelor prin rambursare parțială, prețurile au crescut și ceea ce mai înainte costa o coroană, costa mai târziu o liră, deși statul dăduse asupra unei coroane numai 60% în monedă italiană. În privința aceasta. Dr. Fort, fost ministru de comerț în Boemia zice cu multă dreptate: „Statul poate ordona prin o lege, ca valoarea nominală a monedei să fie redusă la jumătate, dar nici o putere legală nu va fi în stare a ordona, că marfa care a costat o coroană, să coste numai jumătate.“

În acelaș an, în Iunie și Iulie, în alte două memorii, pe care și le-au însușit și organizațiile economice și financiare din Ardeal, adresându-le, în numele lor, guvernului român, spuneam;

Ne dăm seamă, că prin rambursarea integrală a biletelor băncii austro-ungare, statul va lua asupra sa o sarcină cu mult mai mare, ca în cazul unei rambursări parțiale. Astfel sarcina va fi îndoită, față de cazul unei rambursări de 50% și întreită față de o rambursare de 33%. Cu toate acestea o rambursare parțială prezintă desavantajii și ireparabile, încât puse în cumpănă, or cine va trebui să se decidă pentru o rambursare integrală.

Cea dintâi și cea mai gravă consecvență a unei rambursări parțiale ar fi, că toată averea mobilă, de capital, toate creanțele noilor cetățeni români din teritoriile alipite, s'ar reduce la 1/3 respectiv la 1/3, după cum rambursarea s'ar face cu 50% sau 33%. Nu putem da cifra exactă a acestor valori. Fără exagerare se poate spune, că ea poate fi chiar și de două ori sau poate chiar și de trei ori așa de mare ca suma biletelor de coroane din circulațiune. E vorba de valori, peste cari nu se poate trece așa de ușor. Intre astfel de împrejurări, ne întrebăm ce interes ar putea avea statul să facă, ca aceste valori să fie reduse la jumătate sau la o treime? Desigur, nici unul. Dimpotrivă, interesul moral, politic și fiscal al statului este, să mențină în întregime această mare avere națională, căutând să o consolideze. Prin un impozit general și progresiv de avere și de beneficii de războiu, statul va putea să încaseze plusul de sarcini, ce-l ia în scopul rambursării integrale, chiar și numai din valorile, ce ar urma să se nimicească în cazul unei rambursări integrale. Astfel motivul ce se aduce și după care statul s'ar greva peste măsură prin o rambursare integrală, cade dela sine. Ar fi fost însă bine, ca impozitul de avere și beneficiul de războiu, fără de care nici nu se poate închipui o echilibrare în finanțele statului, să se fi putut aplica simultan cu regularea valutei. Dar, dacă aceasta, acum ar fi cu neputință, credem, se vor găsi mijloace, cu cari se se asigure, din prilejul unificării valutei, viitoarea contribuție în aceste impozite.

Or, rambursare parțială, ce nu ar sta în legătură cu un impozit general și progresiv asupra tuturor averilor și beneficiilor de războiu, ar însemna și o mare nedreptate socială, care ar fi în contradicție cu toate principiile societății moderne. O astfel de rambursare ar fi egală cu o confiscare de 50% respective 66% a averilor tuturor detentorilor de monedă fiduciară și creanțe. Ea ar greva însă numai pe o parte din locuitorii țării și pe o bază de proporționalitate — 50% și dela cei bogați, ca și dela cei săraci, — deci o bază anticvată și abandonată de toată lumea. O rambursare parțială nu e altceva, decât o devalorizare, ale cărei urmări le-ar resimți exclusiv detentorii de monete și cre-

anțe. Cât de nedreaptă ar fi o astfel de măsură, se poate vedea din exemple, pe cari le întâlnim la tot pasul. Cel ce are averea în realități, și-o salvează în întregime, iar cel ce o are în creanțe și-o pierde în jumătate sau în două treimi, Liferantul și speculantul care, s'a îngrijit să procure bunuri reale, trece neatins, iar văduva și orfanul, care își au puținul lor plasat în depuneri sau alte asemenea valori, vor trebui să se mulțumească a-și duce zilele îndoit și întreit de greu. Din aceste și alte asemenea motive ponderoase, trebuie să ajungem la concluziunea, că, admițând în supoziție, ca ultima rațiune, că chestiunea aceasta n'ar putea fi rezolvită în alt mod, decât numai prin o devalorizare, aceasta va trebui suportată de toate averile: reale și imaginare și de toate ramurile și izvoarele de producțiune. Impotriva unei soluțiuni, care ar atinge numai pe unii — în cazul nostru pe detentorii de valori în valută de coroane — când ea a fost pusă în discuțiune în alte state, s'au ridicat cei mai de seamă oameni de stat, economiști și financieri. Ideea aceasta a fost combătută cu violență în Ceho-Slovacia, Italia și Jugo-Slavia.

Iar în alt loc:

Dacă noi, spre a înconjura și a evita mari nedreptăți și nemulțumiri, n'am putut afla o altă soluțiune decât aceea, care s'a acceptat și în alte state: echivalarea vechii monede cu moneda națională, Vă mărturisim, că nu ne-am gândit nici un singur moment, că populațiunea noastră să nu-și ia și ea partea la jertfă, ce statul trebuie să o aducă în scopul acestei operațiuni financiare.

În acest gând și în această hotărâre a noastră își găsește explicare ideea impozitului general și progresiv de avere și beneficii de războiu, care ar fi să restituie statului sarcina, ce ar trebui să o ia asupra sa în scopul echivalării. Impozitul de avere și beneficii de războiu, oricât de combătut ar fi el în marile țări ale apusului, este singura soluție, pe care guvernele și opinia publică din Ceho-Slovacia, Austria și Jugo Slavia se pare, că a acceptat-o în scopul regulării finanțelor de stat și a sistemelor monetare. România, ca și multe alte state, nu va putea consolida și nu va putea arunca asupra generațiilor viitoare datoriile contractate sub durata inflației monetare, datorii între caree a se număra și sarcina, pe care o va lua în scopul retragerii și înlocuirii biletelor de coroane. Aceste datorii vor trebui regulate încă sub durata inflației, ceea ce nu se poate închipui decât prin impozitul de avere, pe beneficiile de războiu. În bugetele viitoare, statul nu va putea duce decât împrumuturi, cari se vor putea suporta cu veniturile corespunzătoare și posibile în împrejurări valutare normale.

Astăzi după cinci ani, mărturisesc aceiași con-

vingere: consolidarea monedei prin deflație, având la bază impozitul extraordinar pe capital și în deosebi pe averile de războiu, singurul în măsură să accelereze procesul de restabilire al valorii monedei noastre, singurul în măsură să împace și să aplaneze nedrăptățile materiale și morale, împreunate în general cu revalorizarea.

Un impozit pe capital, al cărui produs ar fi asigurat prin lege, să se întrebuințeze — pe lângă celelalte mijloace disponibile ale tesaurului — exclusiv pentru replătirea datoriei statului către Banca Națională, ar face cu puțință reducerea efectivă și în timp mai apropiat a circulațiunii fiduciare, deci a deflației reale.

Cei ce s'au ocupat mai de aproape de impozitul pe capital, știu că s'au găsit destule mijloace sigure și practice pentru a se putea aplica astfel, încât sarcinile să revină îndeosebi asupra averilor câștigate prin concursul împrejurărilor favorizate de războiu lăsând aproape neatinsă agoniseala din vreme de pace. În chipul aceste aplicat, impozitul pe capital devine nu numai un mijloc de reducere a datoriei publice și de consolidare a monedei, ci și un act de dreptate socială și morală, pe care lumea îl așteaptă de mult. Aplicat acest impozit, cine va mai putea vorbi de înrechitatea politicii deflaționiste de a mări valoarea averilor de capital mobil, câștigate ușor sub regimul de inflație? Cine? când detentorii de valori vor contribui înșiși la consolidarea monedei naționale prin contribuțiunile de averi, prin impozitele progresive ce li se vor aplica.

Personal sunt încredințat, că între împrejurările noastre noi nu putem urma altă politică monetară decât consolidarea biletului de bancă prin supremele noastre eforturi. Nu sunt iluzionist de a crede în o revalorizare completă în timp apropiat. Trebuie însă să stăruim în continua acțiune de consolidare a monedei. Ce va trebui se facem mai târziu, se va vedea.

Altă soluție, cel puțin de prezent, nu mi pot închipui. În deosebi nu cred în posibilitatea unui devalorizării. Și — cum am spus — nu cred că s'ar găsi cineva, care să-și asume răspunderea unei operațiuni atât de radicale și neexperimentată, ca aceasta. Greutatea acestei răspunderi a împedecat aplicarea sistemului devalorizării și în alte state. A împedecat-o chiar și când a fost contemplată în condițiuni, care atingeau foarte puțin interesele materiale ale mulțimei.

Exemplu clasic în privința aceste e statul vecin: Cehoslovacia. Imediat după revoluție, deci în un moment psihologic prielnic, când totul se reconstruia din nou, vestiți oameni ai științei și practicei financiare au elaborat un plan de revalorizare prin introducerea unei monede convertibile și cu o transformare, echitabilă, credeau ei, a creanțelor, pe baza

unei scări de valori, plan care însă nu a fost executat, deși coroana însemna atunci 30 de centime aur, iar în circulațiune erau mai puțin de opt miliarde. Nici măcar cunoscutul plan de reforma monetară, de la începutul anului 1919, a lui Rasin nu a putut fi executat. El voia să reducă circulațiunea fiduciară printr'un împrumut forțat de 80% a biletelor de bancă, împrumut ce avea să se ramburseze însă din produsul impozitului pe averi. Era deci o reformă, care lipsea pe detentorii de bilete numai temporal de avutul lor, o reformă, care lăsa neatinsă, în valoarea lor integrală, creanțele și care, cu toate acestea, nu a fost aplicată. De ce? Se știe! Adunările naționale s'au înspăimântat de urmările și perturbațiunile, ce le-ar putea produce asemenea reforme radicale. Și Rasin, omul, care a plătit cu viața energia, cu care își aducea la îndeplinire convingerile și hotărârile, a trebuit să renunțe la aplicarea planului său și să se decidă pentru o politică de consolidare monetară prin deflație, politică înemeiată pe impozitul de capital, impozit, din care s'au realizat până acum peste 4 miliarde de coroane cehe, întrebuințate la stingerea datoriei statului către oficiul de bancă.

Dar reforma monetară materială trebuie să fie secundată și de o adâncă reformă morală. Aceasta se va produce, când lumea se va convinge, că însă-nătoșirea monedei nu se poate face fără muncă și cruțare din partea tuturor. Iar pentru a o îndemna la muncă și cruțare, impozitele s'au dovedit a fi adeseori mijloacele cele mai bune. Chiar și numai noile impozite directe au avut un bun efect sub acest raport. Prin muncă și cruțare se caută să se refacă aceea, ce se cedează fiscului. Impozitul de capital va fi deci — și din acest punct de vedere bine venit.

Că astăzi să lucrează și se cruță mai mult, e neîndoios. Când însă țara întreagă — și pare că nu suntem tocmai departe de acest timp — va înțelege necesitatea reformei morale, de care vorbim, atunci nimic nu ne va mai putea opăci în drumul refacerii continue. Că ne îndreptăm spre aceasta, se poate concluda din diferite fenomene, ce se produc sub ochii noștri. Iată de pildă, astăzi — putem spune fără exagerare — toată lumea se ocupă și se preocupă de chestiunea monetară și financiară și cercul acelor, care înțeleg să lucreze și să jertfească pentru îndreptarea situațiunii, se mărește mereu. Luați revistele, foile de specialitate și gazetele politice de acum trei ani și pe cele de astăzi și asemenați-le. Asistați la prelegeri, conferențe și discuțiuni și veți constata cât de mare e preocuparea de acum față de ceea ce era mai înainte. Chiar și nemulțumirile ce se aud azi, mai mult ca ori și când, sunt o dovadă de îndreptare spre mai bine. Strigătele împotriva situațiunii monetare și financiare, în care ne găsim și care

de prezent ar fi mai rea ca ori ce și când, arată că ne găsim în progres. Se va părea, desigur, un paradox și cu toate acestea e un adevăr. Afirmând aceasta, Vă rog să-mi dați voie a Vă aminti cuvintele cu cari Spencer își începea profunda sa lucrare. „In contra socialismului“.

Intre multe și felurite cazuri, în cari judecata și prevederea obicinuită a oamenilor — spune Spencer — este desmințită de realitatea faptelor, cel mai curios este următorul: în proporția în care o stare de lucruri se îndreaptă de fapt, judecata de rând o crede mai rea și strigătele împotriva ei cresc. Când nu era libertate politică — continuă dânsul — nu se auziau protestări. Când s'a dat aceasta libertate, când dreptul de vot a fost lărgit, au început plângerile din toate părțile, că lucrările merg rău. Când facultatea de a ști scrie și ceti era rezervată numai claselor suprapuse, nimene nu plângea poporul pentru obscuritatea în care era ținut. De când învățământul a devenit obligator, strigătele că poporul ni se prăpădește în întuneric, nu se mai conținesc. În toate cazurile același fenomen: cu cât scade răul, cu atât cresc plângerile și cu cât mijloacele firești de îndreptare își arată mai puternic efectul, cu atât mai puțină încredere irspiră eficacitatea lor.

În această situație ne găsim și cu chestiunea monetară. Fără îndoială o îndreptare — ori cât de mari ar fi greutățile prin care trecem — există și e în continuă dezvoltare. Cu toate acestea lumea e mai nemulțumită ca ori și când.

Dar îndreptarea se dovedește și prin altă parte. Opiniunile în chestiunile de specialitate relativ la problema valutară se lămuresc tot mai mult, deși aparența este, că se încurcă din ce în ce. Iată de pildă, când în urmă cu patru ani, din prilejul unificării monetare, se cerea un regim special, just și echitabil pentru regularea creanțelor, aproape nime nu înțelegea noima acestei cereri. Azi chestiunea regimului special pentru creanțe și datorii în cazul unor reforme monetare radicale, este o chestiune lămurită pentru ori și cine. Din discuții s'au lămurit ideile și s'au creat unități de vederi. Acesta este adevărul. Va rămânea deci o simplă observație plină de spirit glosa celui simpatic intelectual român, care, asistând la discuțiile cercurilor de specialitate în materie economică și financiară, spunea, că opiniunile specialităților sunt ca farurile dela automobil: cu cât se adună mai multe la un loc, cu atât îngreunează mai mult drumul cu lumina lor.

Pentru noi, azi, drumul apare bine lămurit.

O direcțiune a finanțelor publice

DI ministru de finanțe a expus în sub comisiunea mixtă pentru reorganizarea Ministerului de finanțe proiectul, prin care se creiază o nouă direcțiune a finanțelor publice.

Noua direcție generală a finanțelor publice se va compune din patru direcțiuni deosebite:

1. Direcția tezaurului public;
2. Direcția administrației financiare;
3. Direcția contabilității generale a Statului și
4. Direcția mișcării fondurilor — un organ nou

— care va avea sarcina urmărirea și cu zi a încasărilor și cheltuielile Statului cum și repartizarea lor după nevoile curente. Tot prin această direcție se vor efectua și toate operațiunile noastre financiare cu străinătatea.

Odată cu înființarea acestor organe de direcție și control în gestiunea finanțelor publice dl Brătianu susține și necesitatea reorganizării tuturor serviciilor de contabilitate ale ministerelor, conformându-le nouilor norme de organizare financiară și contabilă.

Prin noul sistem se urmărește simplificarea și accelerarea operațiunilor de contabilitate publică, transformând administrațiile publice județene într'un fel de sucursale — oarecum bancare — ale Ministerului de finanțe (recte: ale direcției generale a finanțelor publice).

Ordinele de plată, grație noiei reforme, se vor executa cu aceeași promptitudine ca și o operațiune bancară. În plus, se vor putea încheia zilnic situații de încasările și cheltuielile curente, ceea ce va permite Ministerului de finanțe acordarea bilanțului de încasări și cheltuieli cu prevederile bugetare.

Concurs

„Gorunul“

inst. de credit și economii s. p. AIUD
publică concurs pentru ocuparea unui post de
contabil

Cererile însoțite de:

1. absolutor de academie sau școala superioară comercială și
  2. certificat de serviciul, pentru dovedirea praxeii de bancă și a conduitei morale;
- sunt a se înainta personal sau prin postă Direcțiunii institutului, până la

15 Iulie 1924.

Vor fi preferiți cei, cari pe lângă limba română posedă în vorbit și scris și limba germană.

Condițiuni de salarizare favorabile, după învoială.

Aiud, 20 Iunie 1924.

DIRECȚIUNEA

Dividendele băncilor noastre.

NUMELE	In 1924 Dividend netto Lei	Scadența
„Agricola“ Hunedoara	15—	Februarie 11
„Albina“ Sibiu	90—	Martie 29
„Armonia“ Cincul Mare	10—	Martie 1
„Banca Agrară“ Cluj	76.50	Aprilie 15
„Bihoreana“ Oradea-Mare	20—	Martie 6
„Cassa de păstrare“ Săliște	16—	Aprilie 12
„Corvineana“ Hunedoara	15—	Februarie 25
„Coroana“ Cluj	50—	” 29
„Creditul Bănățan“ Lugoj	30—	” 26
„Concordia“ Gherla	7.50	Martie 1
„Dona“ Câmpeni	30—	” 10
„Furinică“ Făgăraș	100—	Februarie 27
„Goronul“ Aiud	28—	Martie 8
„Grănițerul“ Dobra	6—	” 17
„Minerva“ Beclean	6—	Febr. 29
„Mureșiana“ Reghin	15—	” 5
„Nădlăcana“ Nădlac	8—	Aprilie 12
„Olteana“ Viștea Inferioară	20—	Februarie 14
„Oravițana“ Oravița	32—	Martie 22
„Patria“ Blaj	70—	” 4
„Poporul“ Săliște	12—	Februari 28
„Selăgiana“ Jibou	6—	Martie 21
„Sercaiana“ Sercaia	15—	” 7
„Silvania“ Șimleul Silvaniei	5.50	” 27
„Sătmăreana“ Seini	10—	” 3
„Țibleşiana“ Reteag	5—	” 7
„Timișiana“ Timișoara	17—	” ”
„Victoria“ Arad	18—	” 23
„Vlădeasa“ Huiedin	30—	Februarie 27

Rugăm Onor. bănci să binevoiască a ne comunica dividendele lor, deoarece în lipsa acelor publicația este imposibilă.

Adunările generale ale băncilor noastre.

Numele băncii și sediul	Ziua adunării convocate
1. „Ajutorul“ Șeica-Mare	11 Mai 1924
2. „Albina“	29 Martie „
3. „Ardealul“ Arte grafice Cluj	19 Aprilie „
4. „Ardeleana“ Orăștie	17 Aprilie „
5. „Armonia“ Cincul Mare	28 Febr. „
6. „Auraria“ Abrud	32 Martie „
7. „Banca Agrară“ S. A. privit, Cluj	5 Martie „
8. „Banca Almajului“ S. A., Bozoviciu	9 Martie „
9. „Banca Centrală“ Cluj	19 Aprilie „
10. „Banca Aurora“ Năsăud	18 Mai „
11. „Banca Poporală“ Caransebeș	28 Febr. „
12. „Bărbat O. S. A.“ Mercurea-Ciuc	25 Martie „
13. „Bihoreana“ Oradea Mare	6 Martie „
14. „Cassa de păstrare“ Săliște	12 Aprilie „
15. „Chioreana“ Șomcuta-Mare	30 Aprilie „
16. „Colegialitatea“ Cluj	13 Aprilie „
17. „Concordia“ Gherla	25 Febr. „
18. „Concordia“ Uzdin	28 Febr. „
19. „Corvineana“ Hunedoara	24 Febr. „
20. „Creditul“ Zărnești	13-22 Aprilie „
21. „Creditul Bănățean“ S. A. Lugoj	26 Febr. 1924
22. „Crișana“ Brad	25 Martie „
23. „Dacia“ Orăștie	20 Mai „
24. „Decebal“ Deva	29 Martie „
25. „Doina“ Inst. de cred. Câmpeni	22 Martie „
26. „Economia“ Cohalm	18 Mai „
27. „Economul“ Cluj	31 Martie „
28. „Furnica“ Făgăraș	23 Febr. „
29. „Geogeană“ Geogaiu	1-15 Mai „
30. „Goronul“ Aiud	9 Martie „

31. „Grănițerul“ Dobra	6 Martie 1924
32. „Harghita“ Mercurea-Ciuc	25 Febr. „
33. Intreprind. Forestiere Rom. Cluj	9 Mai „
34. „Izvorul“ Alba-Iulia	29 Aprilie „
35. „Maramureșana“ Sighet	11 Aprilie „
36. „Matca“ Tebea	14 Aprilie „
37. „Minerva“ Beclean	29 Febr. „
38. „Mureșiana“ Reghin	15 Martie „
39. „Minerva“ Poiana-Mărului	13 Aprilie „
40. „Nădlăcana“ Nădlac	12 Aprilie „
41. „Noiana“, Noul Român	22 Martie „
42. „Opinca“ Ciagărbău	22 Martie „
43. „Patria“ Blaj	22 Martie „
44. „Poporul“ Săliște	24 Febr. „
45. „Porumbăceana“ Porumbacu de jos	23 Martie „
46. „Prima Ardeleana de Asigurare“ Cluj	19 Aprilie „
47. „Sebeșana“ Sebeșul-Săsesc	8 Aprilie „
48. „Silvania“ Șimleul-Silvaniei	7 Martie „
49. „Someșana“ Dej	17 Iunie „
50. „Strugurul“ Pianul de sus	4 Mai „
51. „Surul“ în Racovița	29 Aprilie „
52. „Technica Română“ S. A. Sibiu	22 Martie „
53. „Victoria“ Arad	2 Martie „
54. „Vlădeasa“ Huiedin	28 Febr. „
55. „Vulturul“ Tășnad	1 Martie „

„ECONOMUL“ institut de credit și economii, societate anonimă, Cluj.

Concurs.

„ECONOMUL“ institut de credit și economii, societate anonimă în Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 26, prin aceasta publică concurs pentru ocuparea unui post de:

Funcționar-contabil.

Dela concurenți să cere, să producă certificatele despre absolvirea unei școli superioare de comerț, precum și despre praxa ce o are.

Ofertele -cu indicația pretenziunilor de sala sunt a se înainta după posibilitate personal până la 1 Iulie a. a., iar postul este a se ocupa îndată după alegere.

Cluj, la 1 Iunie 1924

Consiliul de administrație.

Birou de plasare pentru licențiații în științele comerciale și industriale. În actuale organizare economică a țării simțindu-se nevoia de a avea un intermediar centralizator a cererii și ofertei de servicii și anume, deoparte între bănci și întreprinderi de altă parte între titrații în științele comerciale și industriale care caută loc potrivit pentru a desvolta o activitate potrivită cunoștințelor și apitudinilor lor, Asociația Licențiaților din Cluj a înființat pentru atingerea acestei obiective, un Birou de Plasare pentru licențiații în științele comerciale. Societățile și întreprinderile cari au nevoie de astfel de puteri de muncă să se adreseze direct acestui birou al Asociației Licențiaților Academiei de înalte studii comerciale și industriale din Cluj strada Saguna 11. care își propune de a a lucra cu conștiințozitate pentru a servi de o potrivă tuturor acelor cari li se adresează. Asupra chestiunilor de amănunt se va face înțelegerea din caz în caz.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ

1923		ACTIV		1924	
9 Iunie				31 Mai	7 Iunie
5,288,314.838	428.196(80)	aur depozitat (monete și lingouri	428.139.680	6,017.180.143	6.017.180,143
	4,518,687	aur (lingouri)	8.486.647		
	112.607,358	(monete)	124.299,183		
821.106	4,743.049.113	disponibil, trate și bonuri de tezaur aur	5.456.251,077	4,093.038	4.085,338
4.376.091.061	Argint și diverse monete				
287,265.653	Efecte scontate			6.013.340.973	6,012,409,748
	163,658.910	Imprumuturi pe efecte publice	222.485.500		
	187,503.000	Imprumuturi pe efecte publice în cont curent	224,724,100	372.885,130	377,097,274
8,042.556	123.606.294	£ 8.322.006 din cari nu s'au ridicat lei:	74.483,487	8.042,556	8,042,556
	Imprum. Statului de 15 milioane fără dobândă (1901)				
	Impr. Statului pentru necesitățile Tezaurului:				
	Impr. de 1.600 milioane (1914...1918)	1.026.600,00			
	" " 1.500 " (12 Mai 1919)	1.498.942,854			
	" " 1.000 " (16 Oct. 1919)	1.000.000,000			
	" " 200 " (1920 B. P.)	180.000,000			
	" " 400 " (30 Iulie 1921)	—			
	" " 2.500 " (5 Ian. 1921)	369,457,212			
	" " 200 " (30 Iulie 1921)	—		4.066.200.066	4.066.200.066
5,282,825.535	Impr. Stat. p. ridicarea moned.	Impr. de 5 miliarde (11 Iunie 1920)	5.000.000,000	7.025.992.955	7.025.992,955
7.026.698.977	" " " 2 1/2 " (5 Ian. 1921)	" " " " "	2.025.992,955		
96,894.941	Casele de împrumut pe gaj agricultorilor și industriașilor			95.190,715	96,546,925
11,999.665	Efecte de capital social			11.999,785	11,999,785
32,882.765	" fondului de rezervă			26,343,727	26,343,727
3,781.385	" " amortizării imobilului, mobilierului			2.844,055	2,844,095
64,786.784	Imobile			122,886,741	122,886,741
6,018,140	Mobilier și mașini de imprimare			12,208,370	12,285,643
27,162,790	Cheltuieli de administrație			35,478,289	35,779,438
40,939,863	Conturi curente			25,954,528	27,232,197
130,837,409	" de valori			265,777,38	267,278,695
522,469,143	" diverse			711,698,826	712,421,081
23,207,832,611				24.700.000.891	24,707,885,675
12,000,000	Capital			12.000,000	12.000,000
73,719,852	Fond de rezervă			81,278,270	81,278,270
26,499,650	Fondul amortizării imobilelor, mobilierului și mașinilor din imprimare			70,801,801	70,801,801
15,862,696,759	Bilete de bancă în circulație			17,659,004,613	17,650,063,086
	Profit și Pierdere				
113,516,716	Dobânzi și beneficii diverse			125,056,280	132,032,348
2,027,501,802	Conturi curente și recipise la vedere			626,403,500	611,670,431
5,091,897,822	Conturi diverse			6,125,456,427	6,150,042,739
23,207,832,611				24,700.000.891	24,707,888,675
11,649.626.820	9 Iunie 1923.	Efecte și alte valori de restituit	7 Iunie 1924	11.780.852.793	11,786,508,256
	333,926,117	Efecte și alte valori în păstrare	403,891,017		
	9,164,334,000	Bonuri de tezaur aur din gaj p. Impr. Statului	8,553,500,000		
	2,065,589,871	Efecte în gaj și în păstrare provizorie	2,829,117,239	1,926,703,623	1,949,250,498
1,786,637.633		Conturi de ordine			
13,436,264,453				13,707,556,416	13,735,753,754

Taxa: (Scout 6%)
(Dobânda 7%)

Cruțarea și renunțarea sunt cele mai bune mijloace de apărare contra jafului și contra pirateriei în comerțul de azi. Pedepsiți speculatorii prețurilor, renunțând la cheltuielile, ce vi-o pretind ei spre a-și face profituri speculative.

Vedeți, că economia oamenilor deștepți se întemeiază pe administrarea cuminte a averilor disponibile. Veți chivernisi deci din averile voastre, cel puțin, ceasurile vieții și sănătatea voastră.

„POPORUL“

institut de credit și economii S. P. A. Lugoj.

Invitare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „POPORUL“ societate pe acții în Lugoj, sunt invitați în conformitate cu § 19 a Statutelor, la a

XXIII-a adunare generală ordinară,

care va avea loc **Marți, în 21 Iulie 1924** st, n, la ora 3 p. m. în localul institutului.

ORDINEA DE ZI :

1. Designarea notarului și verificatorilor procesului verbal al adunării generale. 2. Raportul Direcțiunii și a Comitetului de supraveghere. 3. Stabilirea Bilanțului. 4. Stabilirea marcelor de prezență. 5. Urcarea capitalului social. 6. Eventuale propuneri.

Lugoj, la 9 Iunie 1924.

Direcțiunea.

N. B. Domnii acționari, dorind a lua parte la această adunare generală, în persoană ori prin plenipotențiaji, sunt rugați, în conformitate cu § 24 din statute, a depune acțiunile lor până la 13 Iulie 1924, la cassa institutului, la casele Expoziturilor din Zorlențu-mare și Ticvanul-mare, la cassa centrală diecezană din Lugoj, la oficiul administrativ al fondurilor diecezane gr. cat. din Oradea-mare, sau la oricare institut membru al „Solidarității”. — § 22. În adunările generale numai acei acționari au vot, cari sunt trecuți în registrul acționarilor cel puțin cu 6 luni înainte. — La caz, că d-nii acționari nu se vor prezenta în număr corespunzător la prima invitație, conform §-lui 27 din statute, la 29 Iulie crt. se va ținea cu aceeași ordine de zi, o nouă adunare generală, care va debata ordinea de zi, fără considerare la numărul acționarilor prezenți.

Active	Contul Bilanț 1923		Pasive	
Cassa în număr	91576.36		Capital social	400000 —
Bon la Cassa de păstrare	19213.45	110789.81	Fond de rezervă	184043.22
Cambii		2954422.50	„ special de res.	6954.08
Imprumuturi hipotecare		19372. —	„ de pensie	26360.39
Debitori		536270.51	„ de dare	10000. —
Efecte		319443.90	Depuneri	2983592.26
Casa institutului		91005.61	Cont curent	76654.65
Pretensiuni dubioase		135226. —	Reescont	568700. —
Pro diverși		43544.76	Interese transitorii	5142.20
Pierderi		103089.26	Interese rest. de cap. soc. em. IV.	810. —
			Dare restantă	29781.25
			„ „ de int. de dep.	8125.25
			Binefaceri	5067.05
			Dividendă neridicată	7334. —
		4313164.35	Total general	4313164.35

Cheltueli	Profit și Pierderi 1923		Venite	
Perderi din anul trecut	102824.35		Interese de escont	168.371.18
Interese după depuneri	161982.12		„ hipotecari	2043.50
Dare 10% de int. de dep.	14978.31		Proviziuni	373541.77
„ directă comunală	2581.20		Arenzi	80338.79
Impozite	11951.88		Venite dela efecte	18762.50
Interese de reescont	130154.20		„ realități	1489.60
„ de Cont-curent	179500.35		Perderi	103089.26
Susținerea caselor	25806.10			
Spese de birou, porto, lum., încălz.	44725.84			
Salare, mărci de prezență	70929. —			
Regia Espoz. Ticvaniul și Zorlențu mare	1140. —			
Compet. de timbre și speze de proces	1063.25			
Total general	747636.60		Total general	747636.60

Lugoj, la 31 Decembrie 1923.

Director substituit:

Nicolau Muntean m. p. — DIRECȚIUNEA.

Pentru contabilitate:

Veturia Terfaloga m. p.

Augustin Câmpianu m. p. — **I. Țiucu** m. p. — **Constantin Băcău** m. p. — **Dr. C. Antal** m. p.

președinte.

Dr. Văleanu m. p. — **D. Nic. Brânzeu** m. p. — **Ieromin Văcariu** mp. — **D. Cigăreanu** m. p. — **Dr. Titu Mălaiu** mp.

Conturile prezente le-am revăzut și aflat în consonanță cu estrasele și registrele institutului purtate exact și în ordine.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE.

Dr. Simion Tămaș m. p. — **Augustin Radu** m. p. — **G. Muntean** m. p. — **Valeriu Baciu** m. p. — **Dr. Mioc** m. p.

președinte.

„LĂPUȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOC. PE ACȚII ÎN LĂPUȘUL-UNGURESC.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai băncii „LĂPUȘANA“ societate pe acții în Lăpușul-unguresc se convoacă la

a XVI-a adunare generală ordinară

care se va ține în 15 Iulie 1924 la orele 10 a. m., în localul institutului cu următorul

P R O G R A M :

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Raportul anual al consiliului de administrație și a comitetului revizor pe anul de gestiune 1923.
3. Stabilirea bilanțului pe anul de gestiune 1923, fixarea dividendei, împărțirea venitului curat și votarea absolutorului recerut.
4. Eventuale propuneri din partea direcțiunii.

Acționarilor, cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați li se atrage atențiunea asupra celor dispuse în §-ul 19 din «Statutē».

Lăpușul-unguresc, la 14 Iunie 1924.

Direcțiunea.

Propunerea Direcțiunii

și a cenzorilor referitoare la distribuirea profitului net:

5% dividendă statutară după capitalul vărsat 350.000 Lei	17.500.—
20% fondului de rezervă	11.520.—
3% " " " special	1.382.—
5% " " penzii	2.235.—
2% " " cultural	850.—
5% supra dividendă	17.500.—
15% dare după deividendă (cedula „G“)	3.250.—
Supradotație fondului de rezervă	3.480.—
„ „ „ „ special	618.—
„ „ „ de penzii	2.765.—
„ „ „ cultural	150.—
Dotație fondului de edificare	500.—
Remunerație direcțiunii	4.500.—
„ funcționarilor	4.500.—
„ cenzorilor	1.500.—
Pentru biserica catedrală ortodoxă Cluj	1.000.—
„ școalele din Blaj	1.000.—
„ ratele de acții plătite în 1923	500.—
La dispoziția direcțiunii	350.—
	Lei 75.100.50

În baza acestei propuneri dividendă anuală 1923 se stabilește cu 10% impozitul îl plătește institutul.

Conziliul de administrației.

„LĂPUȘANA“ INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOC. PE ACȚII ÎN LĂPUȘUL-UNGURESC.

ACTIVE **Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1923** PASIVE

145	Casa în număr — — —		438293	45	114	Capital societar — —		500000
174	Cambii de bancă — — —	1195865	25		176	Fond de rezervă — —	61840	
157	Cambii cu acoperire hipotecară	598644	50	1794509	75	» special de rezervă	5800	
179	Obligații cu caventi — —	391183	50		127	» cultural — —	3600	
172	Obligații cu acoperire hipot. —	702	50	391886		» de edificare — —	7400	
137	Efecte pub. și acții dela bănci	211600			147	» de penzii — —	22700	101340
133	Efectele fondurilor — — —	25000		236600		160	Depuneri spre fructificare	2335474
121	Mobilier — — — — —			5850		136	Reescont — — —	365000
178	Cont-curent — — — — —			390417		148	Dividende neridicate —	19150
51	Realități — — — — —			8600	58, 39, 130		Diverse conturi creditoare	25202
20	Interese tr. anticip. la reescont			5427	158, 168	175	Interese transitoare anti-	22568
125, 155	Diverse conturi debitoare — —			172252	84		cipate — — — — —	75100
158, 171							Venit curat — — —	
				3443836	54			3443836
								54

DEBIT **Contul Profit și Pierderi la 31 Decemvrie 1923** CREDIT

143	Interese la depuneri — — —	124932	53		113, 150	Interese dela împrumuturi	230616	19
163	Interese la reescont — — —	73124	15		167, 173, 177	» » efecte —	1875	232491
94	Interese la fonduri — — —	4867	30	202923	98	166	Provizțiuni — — —	157662
	<i>Impozite:</i>					161	Alte venituri — — —	12100
165	cătră stat și comună — — —	17356			156, 162			
56	după interese la depuneri — —	17718	65					
170	Impozitul cedular „G” — — —	6665	70					
154	1% pe cifra de afaceri — — —	1698	36					
169	Competință de timbru — — —	91	30	43530	01			
	<i>Cheltueli generale:</i>							
142	Salare — — — — —	43000						
57	Relut de cvartir — — — — —	2400						
41	Marce de prezență — — — — —	3765						
27	Chirie — — — — —	1500						
144, 164	Spese de birou și porto — — —	24383	70	75048	70			
121, 125	Amortizări — — — — —			5650				
	Venit curat — — — — —			75100	50			
				402253	19			402253
								19

Lăpușul-unguresc, la 31 Decemvrie 1923.

Vasile Muste m. p.
director executiv.Nicolae German m. p.
șefcontabil.

CONZILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Ioan Olteanu m. p. Dr. Valer Muste m. p. Dr. Aurel Millea m. p. Vasile Muste m. p.
președinte.Zaharie Manu m. p. Nicolae German m. p. Alexandru Manu m. p. Constantin Manu m. p.
Nicolae Perhaiță m. p.Subsemnații cenzori am examinat conturile prezente și le-am aflat în regulă și în consonanță cu registrele institutului.
Lăpușul-unguresc, 31 Decemvrie 1923.

George Petrovan m. p. Dr. Ioan P. Olteanu m. p. Dr. Ioan Petruț m. p. Ioan Bărbos m. p. Ioan Filip m. p.